Limba română în contextul învățământului universitar finlandez

Paul NANU*

Key-words: *culture, action, technology, course diary, Finland*

1. Introducere

Prezentul articol își propune să prezinte câteva aspecte relevante ale procesului predării limbii române la Universitatea din Turku, Finlanda. Accentul e pus pe reliefarea unor părți (metode) prezente într-o unitate de învățare care încorporează, alături de elemente clasice de predare, instrumente mai noi situate sub umbrela „abordării bazate pe acțiune". Vom ilustra cum sunt integrate în unitatea de învățare elemente de cultură, media și literatură. În plus, în această abordare, folosim texte literare bilingve pentru a crește aportul personal (emoțional) al studenților, încurajându-i totodată să scrie în limba română fie un jurnal zilnic, fie un eseu reflexiv final care ar trebui să aibă o vedere de ansamblu asupra experienței de învățare.

O parte importantă a articolului este dedicată chiar elementelor acestei unități de învățare, neintrând aproape deloc în constrângeri teoretice. Structura unității nu este revoluționară, dar poate aduce rezultate interesante, mai ales în contextul învățământului finlandez. Vom prezenta, în același timp, obstacolele culturale, precum și alternative pentru conținutul unității, încercând să încurajăm lărgirea orizontului și „out-of-the-box thinking". Vom mai prezenta și structura studiilor de română de la universitatea amintită, ca parte din curicula finlandeză, precum și rolul, mai mult sau mai puțin important, pe care îl joacă. Aspectele de ordin istoric și de perspectivă sunt, de asemenea, prezente.

2. Structura sistemului educațional finlandez – exemplul Universității din Turku

Pentru a putea avea o idee mai bine conturată a felului în care se predau limbile străine în Finlanda, am considerat utilă o scurtă privire asupra sistemului educațional finlandez. Sistemul este, în linii mari, similar cu alte țări europene.

2.1. Privire de ansamblu

Figura de mai jos prezintă sintetic dispoziția studiilor la toate nivelele, în Finlanda (Kupiainen, Hautamäki et alii 2009: 14). La cursurile de română pot participa studenți de la nivelurile 5 și 6, de la orice profil.

* Universitatea din Turku, Finlanda/ Universitatea „1 Decembrie 1918", Alba-Iulia, România.

BDD-A22776 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:36 UTC)

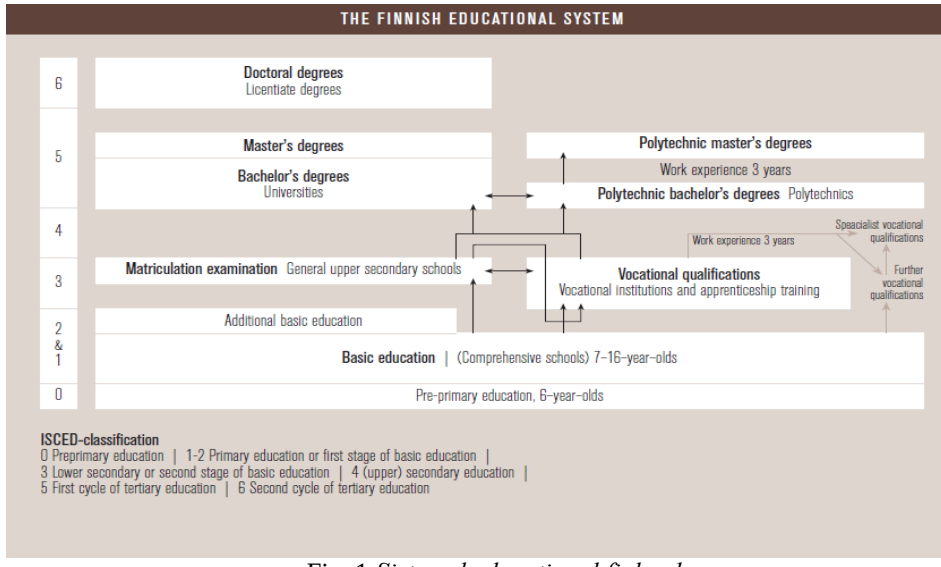

Fig. 1 *Sistemul educațional finlandez*

2.2. Predarea limbilor străine la Facultatea de Științe Umaniste din Turku

Școala de Limbi Străine și Studii de Traductologie, din cadrul Facultății de Științe Umaniste din Turku pregătește experți în limbi și culturi străine și comunicare. Structura este mixtă, studenții putând opta pentru combinații diferite de programe majore și minore de studii. Limbile oferite se întind de la finlandeză până la spaniolă, de la suedeză la maghiară și de la latină la rusă. Dacă ar fi, însă, să comparăm această facultate cu una similară din România, de exemplu cu Facultatea de Litere de la Cluj, paleta de limbi străine este mult mai redusă. Între ariile de cercetare se regăsește și expertiza lingvistică, istoria limbilor, lexicologia, discurs și interacțiune, traducerile, limbile și literaturile în context global și metamorfoza societală. Multiculturalismul este la ordinea zilei în facultate. Atât studenții, cât și profesorii au la îndemână oportunități de mobilitate internațională și networking. Cercetarea este, la rândul său, bine reprezentată în proiecte internaționale, conferințe și publicații. Pot fi predate ca materii majore (adică se pot constitui în domeniu de licență) următoarele: engleza, spaniola, fonetica, limbi scandinave, franceza, germana, finlandeza și limbile fino-ugrice, studii de rusă. La acestea se mai adaugă lingvistica generală, italiana și limbile clasice, dar sunt toate pe cale de dispariție. Ar fi de notat lipsa surprinzătoare (chiar flagrantă) a portughezei, a mandarinei, a japonezei și a arabei.

3. Limba română la Turku

3.1. Lectoratul român

Lectoratul de limba română din cadrul universității din Turku, Finlanda, este unul dintre cele mai vechi lectorate deschise de statul român de-a lungul timpului. El a fost întotdeauna găzduit de Facultatea de Științe Umaniste a amintitei universități, având un statut privilegiat dacă ar fi să îl comparăm cu lectorate cu pondere

BDD-A22776 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:36 UTC)

asemănătoare. Unul dintre cele mai interesante aspecte administrative ale predării limbii române aici a fost includerea ei cu drept și statut filologic similar printre celelalte limbi romanice (franceza, spaniola și italiana). Deși limba română nu a fost niciodată domeniu de licență, masterat sau doctorat, ea a fost, totuși, parte cu drepturi egale în cadrul Institutului de Limbi Romanice, subdiviziune a facultății. Toate celelalte limbi care nu constituie domeniu de licență au fost regrupate sub emblema Centrului de Limbi (Kielikeskus), o instituție adiacentă facultății, dar care își conservă o oarecare autonomie față de aceasta și are un sistem managerial și de finanțare diferit. Așadar, cu timpul, limba română a avut statutul de limbă opțională, totalizând un număr de 30 de credite, ceea ce potrivit sistemului finlandez este suficient pentru un student să obțină o adeverință de studii secundare. Pe sistemul Bologna, de mulți ani deja, filologia de la Turku nu este centrată pe două discipline cu statut independent și de sine-stătător așa cum este în România. Studentul finlandez se va centra pe un singur domeniu filologic principal sau o singură limbă străină, de exemplu, dar va putea să studieze în plus, dacă dorește, una, două sau mai multe subiecte secundare. Aici intervine limba română și rolul ei de specializare secundară. În principiu, și acesta a fost cazul de-a lungul mai multor generații în trecut, limba română este mai accesibilă studenților de la alte limbi romanice. Dar, în ultimii ani, datorită unei mai mari deschideri media și a creșterii vizibilității culturii române, limba română la Turku a început să fie observată de o tot mai largă paletă de studenți, înregistrându-se un procent important de nefilologi care caută aceste cursuri. Probabil că cel mai surprinzător aspect observat după evaluarea motivației studenților de a studia limba română a fost acela că nu neapărat literatura sau limba în sine îi atrage, ci mai degrabă posibilitatea de interacțiune cu vorbitori nativi, sportul românesc și, nu în ultimul rând, aspecte oarecum contestate și neclare ale istoriei României. În cele din urmă, diversitatea e factorul cel mai important, iar faptul că limba română se bucură de succes, chiar și unul restrâns, e un fapt pozitiv. Istoric vorbind, rolul și scopul lectoratului a fost acela de a menține viu interesul vizavi de limba română, iar generațiile de profesori care s-au succedat și-au adus contribuția în funcție de propriile interese academice, aducând de fiecare dată un suflu nou, cel puțin teoretic vorbind.

Nu am vrea să se înțeleagă din cele spuse anterior că limba română s-ar bucura de prezența unui număr ridicat de studenți. Rar mai mult de 10, dar niciodată mai puțin de 5 studenți, se înscriu la fiecare dintre diferitele cursuri predate aici. Unele nu se bucură deloc de popularitate (de exemplu cursul de istoria limbii), iar altele sunt mai apreciate de tânărul auditoriu (cursul de introducere în limba română, cel de exprimare orală sau cel de gramatică).

3.2. Structura programului de limba și cultura română

Studii de bază (perusoppinot): *Limba și Cultura română*. Total: 25 ECTS

Modul 1: Introducere în studiul limbii române (Nu face parte dintre studiile de bază, dar este necesar pentru a putea accede la ele)
ROKI0756 *Limba română pentru începători*, 5 ECTS

Modul 2: Predarea practică a limbii și aspecte lingvistice
ROKI0776 *Curs practic de exprimare orală*, 2 ECTS

BDD-A22776 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:36 UTC)

ROKI0759 *Curs practic de exprimare scrisă*, 3 ECTS
ROKI0786 *Gramatica limbii române*, 6 ECTS
ROKI0785 *Curs practic de limba română* (clinică/masă rotundă), 5 ECTS
ROKI0765 *Istoria limbii române* (istorie, etimologie, structură) 3 ECTS

Modul 3: Cultură şi literatură
ROKI0782 *Cultura română în context european*, 6 ECTS

4. Cursul de Cultură română (aplicată)

În predarea cursului de Cultură română, de-a lungul anilor s-au folosit diferite metode şi unghiuri de abordare. În urmă cu o decadă, focusul mergea pe traduceri (finlandeză-română sau română-finlandeză). În ultimii ani, s-au folosit, în paralel, trei metode diferite (aici ar trebui adăugat că sistemul este total diferit, studenţii beneficiind de o libertate cu care nu ar fi obişnuiţi în sistemul românesc). Am considerat că experimentarea e benefică, aşa că am folosit alternativ: a. metoda tradiţională (curs magistral, prezentări ale studenţilor); b. studiu individual, însoţit de feedback periodic şi elaborarea unui eseu riguros; c. abordarea „acţională" (pe care o vom detalia în continuare). Nu rar se întâmplă ca o unitate de învăţare folosită să fie similară în structură cu cele din învăţământul preuniversitar românesc.

4.1. Abordarea „acţională" (*approche actionnelle*)

Este o metodă centrată pe individ, pe cel care învaţă. Ideea de la care se pleacă este aceea de a crea indivizi autonomi în practica unei limbi, pentru că această autonomie le va permite, până la urmă, să creeze legături şi conexiuni cu persoanele a căror limbă o învaţă. Ei vor trebui să fie capabili sa facă un schimb de informaţii, să povestească o experienţă, să ceară o părere, sau orice alte acte de vorbire care le vor permite să înţeleagă mai bine cultura, civilizaţia sau modul de viaţă al altora. Cadrul European de Referinţă propune acest model „acţional" centrat mai mult pe actele de limbaj, pentru ca cel care învaţă respectiva limbă străină să le poată folosi.

Abordarea activă, „acţională", pune acentul atât pe comunicarea dintre indivizi, plasându-l pe cel care învaţă în centrul procesului de învăţământ şi determinându-l să fie activ, dar îl confruntă în acelaşi timp şi cu diverse „sarcini de lucru" cu care acesta se poate întâlni în viaţa socială. Cel care învaţă este considerat un fel de „actor social" care este capabil şi ştie cum să-şi mobilizeze competenţele dobândite pentru a ajunge la rezultatul dorit: comunicarea într-o limbă străină. Cu alte cuvinte, achiziţionarea de competenţe nu este suficientă, importantă fiind modalitatea în care cel care învaţă o limbă străină reuşeşte să utilizeze aceste competenţe (Tagliante 2006: 64).

4.2. Metoda ciorchinelui

Metoda ciorchinelui este o metodă activă de învăţare, folosită la cursurile de limba română de la Universitatea din Turku, fiind o variantă de brainstorming nelimitat care stimulează găsirea conexiunilor între idei. Este o metodă ce stimulează creativitatea şi duce la formarea calităţii imaginative şi creative. Brainstormingul începe prin enunţarea unei probleme, prin anunţarea unei teme de

BDD-A22776 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:36 UTC)

discuții. Scopul central este acela de a anunța cât mai multe puncte de vedere. Este o metodă utilizată în faza de reactualizare a cunoștințelor, de captare a atenției. În felul acesta se obține o bună inventariere și organizare grafică a ideilor. Poate fi utilizată atât individual, cât și la nivelul unui grup. Metoda presupune mai multe etape, prima fiind scrierea unui cuvânt cheie. A doua etapă presupune scrierea altor cuvinte sau sintagme care au legătură cu acel cuvânt-cheie. În etapa a treia se identifică și se realizează conexiunile dintre cuvinte sau sintagme (Cucoș 2006: 298).

4.3. *Futures Wheel* – metoda opțională

În cazul în care studenții au un nivel mai avansat, se poate folosi o variantă evoluată a ciorchinelui, fundamentată pe un nivel abstract și tematic. *Futures wheel* (prezentare grafică circulară a unor alternative de viitor, brainstorming). Această metodă pleacă de la un concept central, ales de obicei de profesor, iar studenții pot, radiant, să sugereze alternative de dezvoltare sau involuție a fenomenului în discuție. Odată stabilită prima linie de consecințe, se trece la elaborarea, din nou circulară, a unei serii de consecințe pentru fiecare dintre sugestii. Tematica variază de obicei de la simple fapte de ordin societal la inovații în știinţă sau tehnică.

4.4. Alternative de conținut și output

Cursurile de limba română de la universitatea finlandeză în discuție urmează matricea cursurilor de limba finlandeză pentru străini, de exemplu. Așadar, se folosesc adesea bloguri sau review-uri. Profesorul, sau chiar studenții, pot să opteze

BDD-A22776 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:36 UTC)

pentru alte surse de referință și experimentare. Platformele sociale pot fi o sursă. În mod evident, cu cât se merge mai departe de sursele „clasice” de referință, cresc și riscurile; inputul în procesul de selecție îi revine în mod decisiv, dar în comun acord cu studenții, profesorului. Se pot alege, de asemenea, texte din autori români traduse în finlandeză. Alternativ la sugestia de redactare imediată, integrală, controlată, „la cald” a jurnalului de studiu, studenții pot avea cateva zile, după sfârșitul cursului, să redacteze un jurnal reflexiv, redând în amănunt felul în care au reacționat la algoritmul de predare. Jurnalul poate fi completat, deci, săptămânal sau în întregime la sfârșit. Se folosește o aplicație de tipul Google Drive. Fiind de cele mai multe ori vorba de un număr restrâns de participanți, se va alcătui un singur grup (3–5 persoane). Interconectarea pe aplicație permite comunicarea de la distanță, precum și updatarea jurnalului de pe orice telefon inteligent, tabletă sau PC. Fiecare participant (și profesorul) poate urmări update-urile celorlalți, poate lăsa comentarii, poate sublinia ceva ce a remarcat la colegi. La sfârșit, în baza jurnalului, studenții pot elabora o lucrare mai consistentă.

5. Concluzii și limite ale studiului

Numărul redus de studenți pe grupa de studiu poate fi atât un avantaj, cât și un dezavantaj. Între 5 și 10 studenți, s-au observat cele mai bune rezultate. Sub 5, motivația a părut să scadă și acesta este și motivul pentru care s-a ajuns, în câteva rânduri, la studiu individual.

Cultura, nu doar cea română, nu suscită foarte mult interes într-o cultură pragmatică cum este cea finlandeză. Facultatea de filologie de la Turku se confruntă cu diferite probleme precum numarul redus de studenți la unele specializări sau lipsa unei perspective încurajatoare în planul locurilor de muncă pentru absolvenți. Există o prevalență clară a preocupării pentru cursuri practice de limbă, în detrimentul celor de cultură și literatură (pentru acestea, studenții consideră că este necesară și preferabilă deplasarea în România la eventuale școli de vară). În ciuda dificultăților, Facultatea de Științe Umaniste din Turku reușește să mențină un standard înalt în educația terțiară.

Bibliografie

Cucoș 2006: Constantin Cucoș, *Pedagogie*, București, Editura Polirom.

Kupiainen et alii 2009: Sirkku Kupiainen, Jarkko Hautamäki, Tommi Karjalainen, *The Finnish Education System and PISA*, Helsinki, Ministery of Education Publications.

Tagliante 2006: Christine Tagliante, *Techniques et pratiques de classe. La classe de langue*, Nouvelle edition, Paris, CLE international.

Romanian Language in the Context of Finnish University Level Education

The present article is set to present some relevant aspects of the teaching of Romanian language at the University of Turku, Finland. Teaching supposes the use of certain units and it is at this occasion that we are focusing on key-points that occur in the teaching unit. Aside of more traditional methods, more recent approaches have been tested and implemented, all under the umbrella of the so called “action based teaching”. Media, literature and culture

BDD-A22776 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:36 UTC)

elements are integrated in class. Also, bilingual literary texts have been used in an attempt to increase the personal or emotional involvement of the students, by encouraging them to write daily in a course diary or to come up, at the end of the whole course, with a more extensive essay based on their learning experience in class, and to interact and exchange ideas with classmates on a supervised e-platform. The article does not imply new or revolutionary teaching methods are being put in place; however, the results are at a large extent compelling in the context of the Finnish tertiary education. Finnish students are very skilled in learning foreign languages and orienting the teaching towards practice, enhanced intercultural communication and technology can only provide them with even more tools for their quest. The composite classical-virtual learning environment can only benefit them.

BDD-A22776 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:36 UTC)